

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN VĂN QUÂN

**BIỆN PHÁP PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG GIAO TIẾP
TIẾNG VIỆT CHO HỌC SINH TIỂU HỌC
NGƯỜI DÂN TỘC THIỂU SỐ HUYỆN NẬM PỒ,
TỈNH ĐIỆN BIÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2018

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN VĂN QUÂN

**BIỆN PHÁP PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG GIAO TIẾP
TIẾNG VIỆT CHO HỌC SINH TIỂU HỌC
NGƯỜI DÂN TỘC THIỂU SỐ HUYỆN NẬM PỒ,
TỈNH ĐIỆN BIÊN**

Ngành Quản lý giáo dục
Mã số: 8.14.01.14

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. TRẦN THỊ TUYẾT OANH

THÁI NGUYÊN - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các kết quả nghiên cứu là trung thực và chưa được công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tác giả luận văn
Nguyễn Văn Quân

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và hoàn thành luận văn này, tôi đã nhận được sự giúp đỡ tận tình của các thầy cô giáo, đồng nghiệp và các bạn. Tôi xin bày tỏ sự biết ơn sâu sắc đến **PGS.TS. Trần Thị Tuyết Oanh**, người đã tận tâm, trực tiếp hướng dẫn và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và quá trình nghiên cứu luận văn. Tôi cũng xin gửi lời cảm ơn đến các thầy cô giáo khoa Tâm lý - Giáo dục trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đã trực tiếp giảng dạy lớp Thạc sỹ QLGD K24B.

Tôi chân thành cảm ơn sự giúp đỡ nhiệt tình, tạo mọi điều kiện của Lãnh đạo Phòng GD&ĐT huyện Nậm Pồ, Ban Giám hiệu và giáo viên các trường Tiểu học trên địa bàn huyện huyện Nậm Pồ đã cung cấp cho tôi những tư liệu bổ ích, tạo mọi điều kiện giúp tôi hoàn thành luận văn này.

Mặc dù đã cố gắng nhưng luận văn cũng không thể tránh khỏi một số thiếu sót. Tác giả mong nhận được sự đóng góp ý kiến từ thầy cô, đồng nghiệp và bạn bè.

Xin chân thành cảm ơn!

Tác giả
Nguyễn Văn Quân

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC BẢNG	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	3
3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu	3
4. Giới hạn và phạm vi nghiên cứu	4
5. Giả thuyết khoa học	4
6. Nhiệm vụ nghiên cứu	4
7. Phương pháp nghiên cứu	5
8. Dự kiến cấu trúc luận văn	6
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG GIAO TIẾP	
TIẾNG VIỆT CHO HỌC SINH TIỂU HỌC DÂN TỘC THIỂU SỐ	7
1.1. Tổng quan nghiên cứu vấn đề	7
1.1.1. Trên thế giới	7
1.1.2. Ở Việt Nam	9
1.2. Những khái niệm công cụ	11
1.2.1. Kỹ năng giao tiếp	11
1.2.2. Phát triển kỹ năng giao tiếp	12
1.2.3. Dân tộc thiểu số	13
1.3. Lý luận chung về kỹ năng giao tiếp tiếng việt của học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số	14
1.3.1. Đặc điểm học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số	14
1.3.2. Vai trò của kỹ năng giao tiếp tiếng việt đối với học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số	17
1.3.3. Những kĩ năng giao tiếp tiếng Việt cơ bản cần phát triển cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số	18

1.4.	Phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số	20
1.4.1.	Vai trò của các chủ thể quản lý trong phát triển KNGT tiếng việt cho học sinh....	20
1.4.2.	Mục tiêu và nhiệm vụ phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số	21
1.4.3.	Con đường phát triển KNGT tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số	23
1.4.4.	Nội dung phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng Việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số theo các chức năng quản lý	29
1.5.	Những yếu tố ảnh hưởng đến phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng Việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số.....	35
1.5.1.	Yếu tố khách quan	35
1.5.2.	Yếu tố chủ quan	37
	Kết luận chương 1	40
Chương 2. THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG GIAO TIẾP TIẾNG VIỆT CHO HỌC SINH TIỂU HỌC NGƯỜI DÂN TỘC THIỂU SỐ HUYỆN NẬM PỒ, TỈNH ĐIỆN BIÊN.....		
	HUYỆN NẬM PỒ, TỈNH ĐIỆN BIÊN.....	41
2.1.	Tình hình giáo dục tiểu học ở huyện Nậm Pồ, tỉnh Điện Biên.....	41
2.2.	Khái quát về khảo sát thực trạng	44
2.2.1.	Mục tiêu khảo sát	44
2.2.2.	Khách thể khảo sát.....	44
2.2.3.	Nội dung, phương pháp khảo sát	44
2.2.4.	Cách xử lý kết quả	44
2.3.	Thực trạng kỹ năng và thực trạng phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số huyện Nậm Pồ, tỉnh Điện Biên	45
2.3.1.	Thực trạng nhận thức của giáo viên về phát triển kỹ năng tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số.....	45
2.3.2.	Thực trạng nhận thức của học sinh về phát triển kỹ năng giao tiếp	46
2.3.3.	Thực trạng các mức độ phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số	51

2.3.4. Thực trạng phát triển kỹ năng tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số huyện Nậm Pồ, tỉnh Điện Biên.....	53
2.3.5. Thực trạng sử dụng các con đường để phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số.....	56
2.4. Thực trạng phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số huyện Nậm Pồ, tỉnh Điện Biên theo các chức năng của nhà quản lý.....	59
2.4.1. Thực trạng lập kế hoạch phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số	59
2.4.2. Thực trạng tổ chức phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số	61
2.4.3. Thực trạng chỉ đạo phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số	64
2.4.4. Thực trạng kiểm tra, đánh giá kết quả phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số.....	66
2.5. Thực trạng các yếu tố ảnh hưởng đến hoạt động phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng Việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số huyện Nậm Pồ, tỉnh Điện Biên.....	67
2.6. Đánh giá thực trạng phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng Việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số huyện Nậm Pồ, tỉnh Điện Biên.....	69
2.6.1. Một số kết quả đạt được.....	69
2.6.2. Một số tồn tại và nguyên nhân.....	70
Kết luận chương 2.....	73
Chương 3. BIỆN PHÁP PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG GIAO TIẾP TIẾNG VIỆT CHO HỌC SINH TIỂU HỌC NGƯỜI DÂN TỘC THIỂU SỐ HUYỆN NẬM PỒ, TỈNH ĐIỆN BIÊN.....	
3.1. Nguyên tắc đề xuất biện pháp.....	74
3.1.1. Đảm bảo tính mục tiêu giáo dục tiểu học	74
3.1.2. Nguyên tắc đảm bảo tính hệ thống, kế thừa và liên tục.....	74
3.1.3. Nguyên tắc đảm bảo tính thực tiễn	75
3.1.4. Nguyên tắc đảm bảo tính khả thi của biện pháp	75

3.1.5. Nguyên tắc đảm bảo tính hiệu quả.....	76
3.2. Biện pháp phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số huyện Nậm Pồ, tỉnh Điện Biên	76
3.2.1. Tổ chức nâng cao nhận thức cho giáo viên, phụ huynh học sinh về tầm quan trọng của việc phát triển KNGT tiếng việt.	76
3.2.2. Đổi mới phương pháp dạy học theo hướng phát huy tính tích cực của người học nhằm tăng cường kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số.....	78
3.2.3. Tổ chức các hoạt động trong nhà trường theo hướng tăng cường tính tự chủ của học sinh trong quá trình giao tiếp tiếng việt.	80
3.2.4. Chỉ đạo tổ chức đa dạng các hoạt động nhằm mở rộng đối tượng, phạm vi, nội dung giao tiếp tiếng việt cho HS tiểu học người dân tộc thiểu số	83
3.2.5. Tăng cường sự phối hợp giữa nhà trường, gia đình và cộng đồng trong việc thực hiện giáo dục kỹ năng giao tiếp cho học sinh	87
3.3. Mối quan hệ của các biện pháp.....	91
3.4. Khảo sát tính cấp thiết và tính khả thi của các biện pháp.....	92
Kết luận chương 3.....	95
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ.....	96
1. Kết luận.....	96
2. Khuyến nghị.....	97
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	98
PHIẾU TRƯNG CẦU Ý KIẾN	101

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1:	Bảng tổng kết về quy mô và thất lượng học sinh tiểu học tại huyện Nậm Pồ.....	42
Bảng 2.2:	Bảng tổng hợp cơ sở vật chất năm học 2016 - 2017 các trường tiểu học huyện Nậm Pồ.....	43
Bảng 2.3:	Nhận thức của CBQL và giáo viên về vai trò của phát triển kỹ năng giao tiếp cho HS tiểu học người dân tộc thiểu số	45
Bảng 2.4:	Thực trạng kỹ năng giao tiếp của học sinh	47
Bảng 2.5:	Thực trạng tiếp nhận kỹ năng giao tiếp của học sinh trong giờ học.....	49
Bảng 2.6:	Thực trạng sử dụng các biện pháp phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt của học sinh.....	50
Bảng 2.7:	Thực trạng các mức độ phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số.....	51
Bảng 2.8:	Thực trạng phát triển kỹ năng tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số.....	53
Bảng 2.9:	Mức độ thực hiện phát triển kỹ năng tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số của giáo viên.....	55
Bảng 2.10:	Thực trạng sử dụng các con đường để phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số.....	57
Bảng 2.11:	Thực trạng xây dựng kế hoạch phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng Việt cho học sinh người dân tộc thiểu số.....	59
Bảng 2.12:	Thực trạng tổ chức phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số	61
Bảng 2.13:	Thực trạng chỉ đạo phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số	64
Bảng 2.14:	Thực trạng kiểm tra, đánh giá kết quả phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số.....	66
Bảng 2.15:	Thực trạng các yếu tố ảnh hưởng đến hoạt động phát triển kỹ năng giao tiếp tiếng Việt cho học sinh tiểu học người dân tộc thiểu số huyện Nậm Pồ, tỉnh Điện Biên	68
Bảng 3.1.	Đánh giá mức độ cấp thiết của các biện pháp.....	93
Bảng 3.2.	Đánh giá mức độ khả thi của các biện pháp	94

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Môn học tiếng Việt là một môn học không thể thiếu ở tất cả các cấp học. Ở mỗi cấp học thì yêu cầu đối với học sinh một khác nhau. Đây là một môn học giúp con người phát triển cả về tri thức, ngôn ngữ và khả năng giao tiếp. Từ xưa thì việc phát triển giáo dục nói chung và việc đề cao khả năng giao tiếp, phát triển ngôn ngữ bằng tiếng Việt nói riêng cũng đã được quan tâm. Trong các kỹ năng về tiếng Việt của học sinh nói chung, học sinh tiểu học nói riêng đòi hỏi các em phải đạt được bốn kỹ năng cơ bản “ nghe, nói, đọc, viết”. Nhìn vào chúng ta thấy rằng hai kỹ năng được đặt lên trên hết là “nghe và nói”. Chính vì vậy việc phát triển các kỹ năng về tiếng Việt “nghe, nói, đọc, viết” chính là việc phát triển ngôn ngữ cho các em. Ngôn ngữ không chỉ đóng vai trò quan trọng trong học tập mà trong toàn bộ hoạt động của con người, nhờ có ngôn ngữ mà tâm lý của con người khác xa về chất so với con vật. Nhưng phát triển ngôn ngữ về tiếng Việt nói chung, kỹ năng giao tiếp bằng tiếng Việt nói riêng cho học sinh các dân tộc đa số đã gặp không ít khó khăn. Trong khi đó tại huyện Nậm Pồ, tỉnh Điện Biên chiếm 99% học sinh là dân tộc người Mông, các em gần như ít được tiếp xúc và giao lưu nhiều với tiếng Việt. Trong công tác giáo dục, phát triển tiếng Việt cho các em gặp rất nhiều khó khăn. Mặt khác chính việc các em ít được tiếp xúc và giao lưu học hỏi bằng tiếng Việt đó đã dẫn đến các em không mạnh dạn khi giao tiếp bằng tiếng Việt, các em chậm và ít nói chuyện khi giao lưu tiếng Việt. Chính vì vậy việc tăng cường các hoạt động giao lưu bằng tiếng Việt để phát triển kỹ năng giao tiếp cho học sinh các trường tiểu học vùng dân tộc thiểu số ở huyện Nậm Pồ, tỉnh Điện Biên nói riêng và học sinh các trường tiểu học vùng dân tộc thiểu số nói chung là rất quan trọng nhằm bảo đảm cho các em có kỹ năng cơ bản trong việc sử dụng tiếng Việt, tạo tiền đề cho các em học tập, lĩnh hội tri thức của các cấp học tiếp theo; góp phần nâng cao chất lượng cuộc sống và phát triển bền vững các dân tộc thiểu số, đóng góp vào sự tiến bộ, phát triển của địa phương, của tỉnh và đất nước. Để thực hiện thành công mục tiêu đó ngoài việc đảm bảo các điều kiện để thực hiện như: cơ sở vật chất, đồ dùng đồ chơi, thiết bị, đủ giáo viên thì việc quan trọng là các thầy cô giáo tiểu học cần vận dụng một cách linh hoạt, sáng tạo các phương pháp dạy tiếng Việt, tổ chức thường xuyên các hoạt động giao lưu tiếng Việt cho học sinh phù hợp với điều kiện thực tế và sử dụng tiếng dân tộc thiểu số như một ngôn ngữ thứ hai để hỗ trợ học sinh tiếp cận tiếng Việt. Qua đó nhằm tạo cơ hội cho học sinh phát triển ngôn ngữ và sự mạnh dạn khi giao tiếp với xung quanh.